

Матеріал підготовлено спеціально для ЛІГА:ЗАКОН
Група компаній "КЕЙНАС"
E-mail: info@keynas.com
<http://www.keynas.com>
Тел.: (044) 220-02-30; 220-02-31, (067) 464-35-95

Індексація заробітної плати працівників

Інфляційні процеси в Україні в 2015 році досягли рівня 43,3 %, у 2016 році – 12,4 %. Тому ніхто вже не бере під сумнів необхідність проведення індексації доходів працівників. Індексація заробітної плати вже стала звичною річчю для бухгалтерів.

Порядок проведення індексації грошових доходів населення затверджено [постановою КМУ від 17.07.2003 N 1078](#) (далі – Постанова N 1078).

Індексація проводиться в разі, якщо величина індексу споживчих цін перевищила поріг індексації, установлений у розмірі 103 %.

Зазвичай бухгалтери самостійно не розраховують індекси зростання споживчих цін, а користуються вже готовими таблицями, за якими, знаючи "базовий" місяць, визначаємо коефіцієнт індексації.

Базовий місяць

"Базовим" для індексації зарплати буде місяць, у якому підвищували оклад (тарифну) ставку за посадою.

Тобто "базовий місяць" на сьогодні не залежить від установлення чи підвищення інших зарплатних складових (надбавок, доплат, премій тощо).

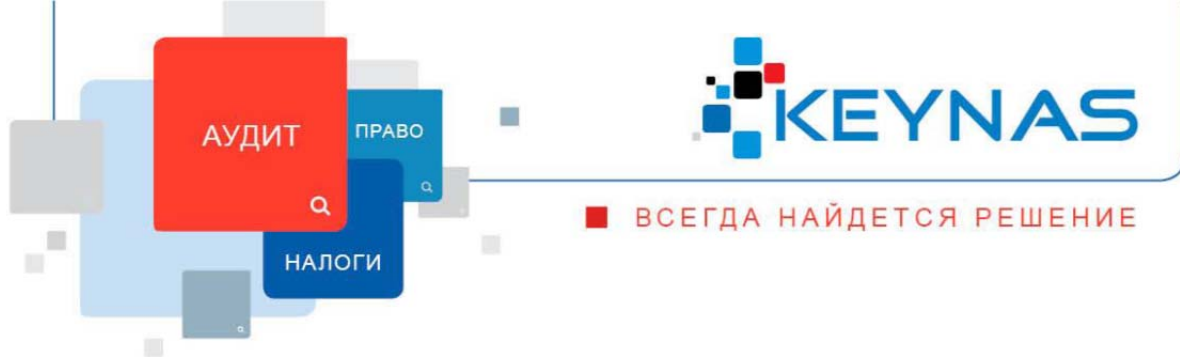
Тож усім працівникам, які займають на підприємстві одну посаду з однаковим окладом, нараховують однакову індексацію, незалежно від дати, коли працівника прийнято на таку посаду.

Згідно з [п. 5 Постанови N 1078](#) сума індексації в місяці підвищення тарифних ставок (окладів) не нараховується, якщо розмір підвищення грошового доходу перевищує суму індексації, що склалась у місяці підвищення доходу.

Якщо розмір підвищення грошового доходу не перевищує суму індексації, що склалась у місяці підвищення доходу, сума індексації в цьому місяці визначається з урахуванням розміру підвищення доходу і розраховується як різниця між сумою індексації і розміром підвищення доходу.

Таким чином, у місяці підвищення окладів розмір збільшення окладу порівнюється із сумою нарахованої індексації за такий місяць:

– якщо сума підвищення окладу більша за суму індексації, то місяць підвищення окладу стає "базовим" і індексація за такий місяць не нараховується;

– якщо сума підвищення окладу менша за суму індексації, то місяць підвищення окладу стає "базовим", а сума індексації розраховується як різниця між сумою індексації і розміром підвищення доходу.

До грудня 2015 року ця різниця називалася "фіксованою сумою індексації". Вона нараховується в наступних місяцях доти, поки збільшення зарплати не перевищить суму "фіксованої індексації" і поточної індексації (див. приклад 3).

Доплати (надбавки)

У разі збільшення заробітної плати за рахунок інших її складових без підвищення тарифних ставок (окладів) сума індексації не зменшується на розмір підвищення заробітної плати (п. 5 [Постанови N 1078](#)).

Тобто виплата доплат (надбавок) не впливає на порядок індексації заробітної плати. У місяці збільшення розміру заробітної плати за рахунок доплат (надбавок) індексація нараховується так, ніби постійна складова зарплати не збільшувалась ([лист Мінсоцполітики від 21.03.2016 N 138/10/136-16](#)).

У разі зростання заробітної плати за рахунок таких складових без підвищення тарифних ставок (окладів) суму індексації не зменшуватимуть на розмір такого зростання зарплати, але їх урахуватимуть, коли відбуватиметься підвищення тарифної ставки (окладу) з одночасним зростанням інших складових, які не мають разового характеру (див. приклад 2).

Індексація проводиться в межах прожиткового мінімуму

Згідно з п. 4 [Постанови N 1078](#) індексації підлягають грошові доходи населення у межах прожиткового мінімуму, встановленого для відповідних соціальних і демографічних груп населення. **Заробітна плата індексується у межах прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб.**

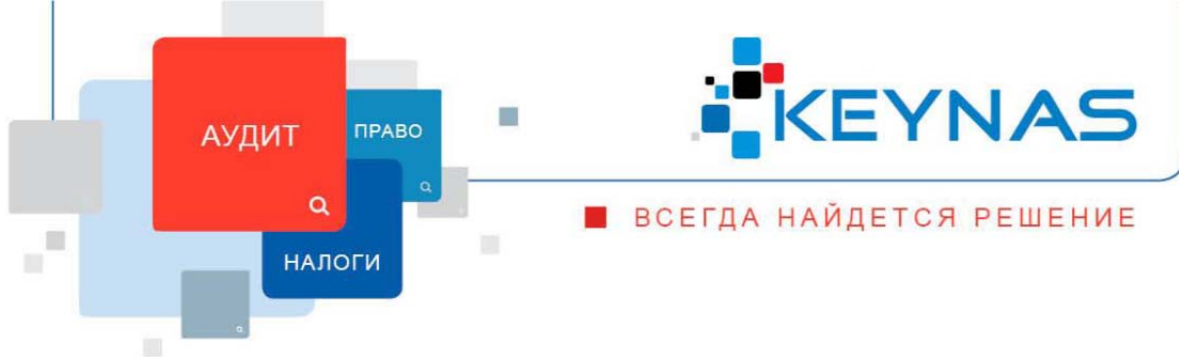
Прожитковий мінімум на одну особу в розрахунку на місяць у 2017 році

Соціальні і демографічні групи населення	Розмір прожиткового мінімуму		
	01.01.2017 - 30.04.2017	01.05.2017 - 30.11.2017	01.12.2017 - 31.12.2017
Працездатні особи	1600 грн	1684 грн	1762 грн

Індексація ЗП окремих категорій працівників

Для нижченаведених категорій працівників застосовується стандартний порядок індексації (з місяця, наступного за місяцем підвищення тарифної ставки (окладу)):

- новоприйнятих працівників;

- працівників, яких переведено на іншу роботу на тому самому підприємстві, в установі або організації, зокрема, у зв'язку із змінами в організації виробництва та праці в разі продовження такими працівниками роботи;
- працівників, яких переведено на роботу на інше підприємство, в установу або організацію або іншу місцевість;
- працівників, які вийшли з відпустки для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку;
- працівників, які використали відпустку без збереження заробітної плати, передбачену законодавством про відпустки (ідеться про відпустки для догляду за дитиною до 6 або 16 років за [ст. 25 Закону "Про відпустки"](#)).

Тобто для цих категорій працівників базовим місяцем буде місяць підвищення тарифної ставки (окладів) за їхніми посадами.

Отже, індексація починається з місяця, наступного за місяцем підвищення тарифної ставки (окладу) за посадою, яку займає працівник, та не залежить від дати прийняття працівника на роботу чи дати переведення.

Індексація ЗП сумісників

Особі, яка працює за сумісництвом, видається на її вимогу довідка з основного місця роботи про розмір доходу, що підлягає індексації, та проіндексованого доходу. На підставі цієї довідки провадиться індексація доходів від роботи за сумісництвом у межах суми, що не перевищує прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб, з урахуванням отриманої заробітної плати за основним місцем роботи ([п. 7 Постанови N 1078](#)).

Тому в більшості випадків заробітна плата сумісників не буде індексуватись.

Бухгалтерський облік індексації ЗП

Додаткові витрати, пов'язані з індексацією грошових доходів громадян, відображаються у складі витрат, до яких відносяться виплати, що індексується ([п. 11 Постанови N 1078](#)).

Тобто сума нарахованої індексації відображається на тому самому рахунку, на якому відображається і заробітна плата. Наприклад, якщо індексується ЗП основних виробничих працівників, то сума індексації відображається на рахунку 23 "Виробництво".

Приклади

Приклад 1 (додаток 4 Постанови N 1078)
Заробітна плата працівника з урахуванням індексації у грудні 2015 року становить 1994,7 гривні, з них:

1500 гривень – посадовий оклад;

494,7 гривні – індексація, яка розрахована з урахуванням величини індексу споживчих цін 35,9 %, виходячи з прожиткового мінімуму для працездатних осіб – 1378 гривень ($1378 \times 35,9 : 100 = 494,7$).

При цьому у грудні 2015 року відбувається підвищення посадового окладу працівника на 500 гривень.

Посадовий оклад працівника після підвищення становить 2000 гривень ($1500 + 500$).

У зв'язку з тим, що розмір підвищення посадового окладу у грудні (500 гривень) перевищив суму індексації, яка склалась у зазначеному місяці (494,7 гривні), сума індексації у місяці підвищення не нараховується.

Для проведення подальшої індексації розрахунок індексу споживчих цін здійснюється із січня 2016 року.

Приклад 2

Після підвищення заробітної плати у грудні 2015 року (базовий місяць) наступне підвищення відбувається у травні 2016 року (новий базовий місяць).

Величина приросту індексу споживчих цін, розрахована із січня 2016 року, у травні 2016 року становить 5,1 %.

Посадовий оклад працівника до підвищення становить 2000 гривень. Крім того, у травні працівник отримує індексацію 73,95 гривні, яка розрахована з урахуванням величини індексу споживчих цін 5,1 %, виходячи з умовного прожиткового мінімуму для працездатних осіб у травні – 1450 гривень ($1450 \times 5,1 : 100 = 73,95$).

Також працівник отримує премію у розмірі 20 відсотків посадового окладу, яка становить 400 гривень ($2000 \times 20 : 100$).

Усього заробітна плата до підвищення становить 2400 гривень ($2000 + 400$), а з урахуванням індексації – 2473,95 гривні ($2000 + 73,95 + 400$).

Посадовий оклад підвищується на 100 гривень і становить 2100 гривень ($2000 + 100$), відповідно зростає розмір премії, який становить 420 гривень ($2100 \times 20 : 100$).

У зв'язку з підвищенням посадового окладу під час порівняння суми підвищення заробітної плати та суми індексації повинні враховуватися всі складові заробітної плати, які не мають разового характеру виплати.

З урахуванням суми підвищення посадового окладу та розміру премії заробітна плата після підвищення становить 2520 гривень ($2100 + 420$).

Отже, сума підвищення заробітної плати у травні становить 120 гривень ($2520 - 2400$).

У зв'язку з тим, що сума підвищення заробітної плати у травні (120 гривень) перевищує суму індексації, яка склалась у зазначеному місяці (73,95 гривні), у

травні 2016 року (новий базовий місяць) сума індексації не нараховується.

Для проведення подальшої індексації індекс споживчих цін розраховується наростаючим підсумком з червня 2016 року.

Приклад 3

Працівникові підприємства із січня 2015 року виплачували фіксовану величину індексації - 635 грн.

У квітні 2016 року йому підвищили посадовий оклад із 5500 грн до 6000 грн (квітень 2016 року став "базовим місяцем"). Крім посадового окладу, йому виплачують надбавку за вислугу років у розмірі 20 % посадового окладу.

Як провести індексацію заробітної плати цього працівника у квітні 2016 року? У цьому випадку потрібно врахувати два важливі моменти:

- під час визначення розміру підвищення зарплати в місяці підвищення посадового окладу враховують усі постійні складові зарплати (абз. 5 п. 5 Порядку N 1078);
- якщо розмір підвищення зарплати не перевищує суми індексації, що склалась у місяці підвищення доходу, індексацію визначають з огляду на розмір підвищення зарплати, тобто розраховують як різницю між сумою індексації та розміром підвищення зарплати (абз. 4 п. 5 Порядку N 1078).

Тож передусім слід визначити розмір підвищення зарплати у квітні 2016 року:

$$(6000 + (6000 \text{ грн} \times 20 \%)) - (5500 + (5500 \text{ грн} \times 20 \%)) = 600 \text{ грн.}$$

Зважаючи на те, що зарплату підвищено на суму, меншу за фіксовану величину індексації (635 грн), у квітні 2016 року суму індексації визначають так:

$$635 \text{ грн} - 600 \text{ грн} = 35 \text{ грн ("фіксована сума індексації").}$$

У наступних місяцях до "фіксованої суми індексації" додають поточну суму індексації. Визначену суму індексації (35 грн) продовжують виплачувати доти, поки збільшення зарплати не перевищить суму "фіксованої індексації" і поточної індексації.

Ольга Сніжко

Консультант, Група компаній "Кейнас"

Дата підготовки 06.03.2017

© ТОВ "Інформаційно-аналітичний центр "ЛІГА", 2017

© ТОВ "ЛІГА ЗАКОН", 2017